

PRZEGLĄD BIBLIOGRAFICZNY

Stanisław Litak, *Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku. Struktury administracyjne*, Lublin 1996, wyd. Instytut Europy Środkowo-Wschodniej. Tom 1 w serii: *Wspólnoty religijne i narodowe w Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVIII wieku*, ss. 640, wykaz skrótów, indeks wezwań, indeks miejscowości, mapy.

Praca profesora KUL-u Stanisława Litaka stanowi zwieńczenie jego wieloletnich badań nad strukturami kościelnymi w Rzeczypospolitej w XVIII w. Jest dopełnieniem wydanych wcześniej publikacji, w tym również mapy Kościoła łacińskiego w Polsce w 1772 r. Jest obszernym wykazem informacji źródłowych, dotyczących poszczególnych obiektów sakralnych w Rzeczypospolitej, które w znacznej mierze, wykorzystał autor we wcześniejszych publikacjach. Składa się z dwóch części obejmujących nieomal 500 stron szczegółowych wykazów oraz ich syntetycznego, posługującego się statystyką, opracowania.

Część I. Ma charakter wprowadzający. Syntetycznie ujmuje podstawowe struktury organizacyjne Kościoła w Polsce i daje globalną orientację w problemach przedstawionych szczegółowo w części drugiej. Zawiera omówienie przemian podziałów administracyjnych diecezji, należących do obu polskich metropolii, w tym będącej poza granicami państwa diecezji bakowskiej, a także podległych wprost Stolicy Świętej, biskupstw wrocławskiego i warmińskiego. Przedstawione tu zostały również wewnętrzne podziały diecezji na archidjakonaty, dekanaty i parafie. Te ostatnie omówiono w dwóch przekrojach, według struktur kościelnych (diecezje i dekanaty) oraz państwowych (województwa). Następnie autor zanalizował rozmieszczenie kościołów i kaplic, z podziałem na usytuowane w miastach i wioskach, drewniane i murowane. Osobne rozdziały zostały poświęcone problemom patronatu i wezwań. Autor szeroko scharakteryzował także problematykę struktur zakonnych w przekrojach, według diecezji i województw. Zwrócił uwagę na zagadnienie udziału zakonów w działalności duszpasterskiej, znajdujące odzwierciedlenie w budownictwie sakralnym. Metoda przyjęta przez autora w trzeciej części, polega na

w dyplomach zasadniczych, 3. Notariusze publiczni związani z dokumentami, II. Inwentarz dokumentów, który zawiera dokumenty od numeru 1089 do 1710. Na końcu autor zamieścił spis osób i instytucji, które są w posiadaniu *Inwentarza*.

Bullarium Poloniae (1431-1449), wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś oraz M. Kowalczyk, A. i H. Wajs, t. 5, Rzym – Lublin 1995, ss. 356.

Ukazał się już piąty tom *Bullarium Poloniae*, który obejmuje lata 1431-1449 – dokumenty wystawione przez papieża Eugeniusza IV, antypapieża *Feliksa V* oraz Sobór Bazylejski.

Za pontyfikatu papieża Eugeniusza IV liczba dokumentów dotyczących Polski systematycznie spadała z roku na rok, a z dziewięciu i pół roku pontyfikatu *Feliksa V*, zachowało się 21 dokumentów dotyczących Polski.

Archiwum Soboru Bazylejskiego uległo rozproszeniu i częściowemu zniszczeniu. Po rozwiązaniu Soboru notariusze zabierali ze sobą prowadzone protokoły obrad, podobnie również postępowano z diariuszami obrad, sporządzonymi przez obecnych na Soborze. Biblioteka Watykańska posiada tylko 3 diariusze, pozostałe rozsiane są po różnych bibliotekach europejskich. Mimo niemożności przeprowadzenia kwerendy we wszystkich archiwach i bibliotekach, mogących zawierać akta Soboru dotyczące Polski, autorzy odnaleźli 36 pozycji, dotąd nie publikowanych.

Nadzieje autorów na to, iż kwerenda przyniesie nowe źródła do wyprawy warneńskiej, zrealizowały się w małym tylko stopniu.

Biuletyn, wydany przez Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie, 1 (1995), w języku polskim i niemieckim, ss. 92.

Biuletyn jest informatorem o zakresie pracy Niemieckiego Instytutu Historycznego, jego strukturze, zadaniach i celach oraz o pracownikach naukowych i prowadzonych przez nich badaniach.

Biuletyn zawiera: I. Przedmowę, II. Kronikę, w której są, m.in.: krótka historia powstania NIH, publikacje, konferencje, wykłady publiczne, III. Projekty badawcze – obejmujące szeroki zakres historii stosunków polsko-niemieckich, IV. Nauki historyczne w Polsce – rozdział ten zawiera wykaz ważniejszych warszawskich archiwów. Celem tej części *Biuletynu* będzie przybliżanie różnorodnych aspektów nauk historycznych w Polsce.

Słownik Polskich Teologów Katolickich, red. ks. J. Mandziuk, t. 8, A-Z za lata 1981-1993, Warszawa 1995, ss. 693.

Trzecia część *SPTK* obejmuje teologów zmarłych w latach 1981-1993. 78 autorów opracowało biogramy wraz z bibliografią podmiotową i przedmiotową 291 przedstawicieli różnych dyscyplin teologicznych, uprawianych na uczelniach akademickich i w seminariach duchownych. W tomie tym podano rów-

niez dodatkowe skróty, które zostały wprowadzone do tej publikacji. Na końcu podano indeks osób według: a. Akademickich uczelni katolickich, b. Archidiecezji i diecezji, c. Zakonów i zgromadzeń zakonnych, d. Poza granicami Polski.

Waldemar Żurek ks., *Salezjańskie szkolnictwo ponadpodstawowe w Polsce 1900-1963. Rozwój i organizacja*, Lublin 1996, ss. 492, mapy i fotografie.

Praca obejmuje cztery rozdziały: I. Początki nauczania salezjańskiego na tle ówczesnego szkolnictwa w Galicji, którym autor wprowadza w sytuację społeczno-polityczną terenów polskich i ukazuje genezę powstania salezjańskich placówek duszpastersko-oświatowo-wychowawczych na terenie Galicji. II. Szkoły salezjańskie w II Rzeczypospolitej, omawia szkoły gimnazjalne oraz szkolnictwo zawodowe w latach międzywojennych. III. Funkcjonowanie szkół salezjańskich w czasie II wojny światowej, na ziemiach wcielonych do Rzeszy, w Generalnym Gubernatorstwie oraz na ziemiach wschodnich. IV. Szkolnictwo salezjańskie w PRL, ukazuje odbudowę szkolnictwa salezjańskiego i jego likwidację. Praca zawiera 105 tabel odnoszących się do poszczególnych zagadnień, bogatą bibliografię i indeks osobowy.

Autor do pracy wykorzystał bogaty materiał źródłowy, znajdujący się w archiwach: Towarzystwa Salezjańskiego, archidiecezjalnych i diecezjalnych oraz państwowych. Praca daje pełny obraz salezjańskiego szkolnictwa ponadpodstawowego, bazując na całokształcie dostępnych źródeł.

oprac. Ryszard Skrzyniarz